

นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ กรณีศึกษาโครงการคนละครึ่ง

Economic Stimulus Policy: A Case Study of the 50:50 Co-payment Scheme

สมพิศ สายบุญชื่น¹ ชัชรินทร์ ชิตบุญ² ชำนาญ ชูเที่ยง³ กัมปนาท วงศ์วัฒนพงษ์⁴

Sompit Saibunchun, Chatcharin Chitboon,
Chamnarn Choothieng, Kampanart Wongwattanapong

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิชาการเรื่อง นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ กรณีศึกษาโครงการคนละครึ่ง มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความสำเร็จของนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” 2. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนา นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” บทความวิชาการนี้ศึกษาค้นคว้าจาก หนังสือ บทความ งานวิจัย ข่าวสาร ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบว่า ความสำเร็จของนโยบายคนละครึ่งเกิดจาก ด้านการสื่อสารของรัฐบาล ด้านผลประโยชน์ ด้านทรัพยากร ด้านการปฏิบัติ ด้านความยุติธรรม ด้านการเข้าถึงการให้บริการ ด้านความสะดวก ด้านความโปร่งใส และด้านการใช้เทคโนโลยี แนวทางการพัฒนา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านจำนวนสิทธิของผู้เข้าร่วมโครงการ และการลงทะเบียน ให้สิทธิแก่ประชาชนทุกคนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนได้เข้าร่วมโครงการโดยไม่ต้องลงทะเบียน ให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีกับประชาชนที่ลงทะเบียน และพัฒนาแอปพลิเคชันให้ใช้งานง่ายขึ้น 2.ด้านความเสมอภาค ให้บริการประชาชนในการลงทะเบียนผ่านหน่วยงานที่รับผิดชอบแทนการลงทะเบียนผ่านแอปพลิเคชัน(Application) ใช้บัตรประชาชนในการยืนยันสิทธิของผู้ซื้อสินค้าและบริการ 3.ด้านการป้องกันการทุจริต รัฐบาลต้องกำหนดให้มีมาตรการลงโทษสำหรับร้านค้า ประชาชน ที่มีการทุจริต โครงการคนละครึ่งเป็นโครงการที่กระตุ้นการใช้จ่ายทางเศรษฐกิจได้ผลเป็นรูปธรรม รัฐบาลควรมีโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจด้านอื่นๆ ด้วย

ดังนั้น บทความวิชาการเรื่อง นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ กรณีศึกษาโครงการคนละครึ่งนี้ สร้างการรับรู้และกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความสนใจ ประชาชนทราบประโยชน์และความจำเป็นการมีทักษะด้านเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมดิจิทัล (Digital Society) ได้เร็วขึ้น และมีประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบาย เพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดนโยบายในการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ และปรับปรุงข้อผิดพลาดสำหรับโครงการอื่นๆ ต่อไปในอนาคต

Received: 2022-11-25 Revised: 2022-12-10 Accepted: 2022-12-11

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Students of the Doctor of Philosophy Program in Public Administration Phibunsongkhram Rajabhat University.E-mail: Waanjeed555@gmail.com

² นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Students of the Doctor of Philosophy Program in Public Administration Phibunsongkhram Rajabhat University.E-mail: phisthyaphisnuphrhm@gmail.com

³ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Students of the Doctor of Philosophy Program in Public Administration Phibunsongkhram Rajabhat University.E-mail: Kieng_47@hotmail.com

⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Lecturer of the Doctor of Philosophy Program in Public Administration Phibunsongkhram Rajabhat University. E-mail: kampanart_wk@yahoo.com

คำสำคัญ (Keywords): นโยบาย; กระตุ้นเศรษฐกิจ; คนละครึ่ง

Abstract

The current academic article aimed 1. to discover the success of economic stimulus policy in the second phase of the 50:50 co-payment scheme, and 2. to recommend the guidelines of economic stimulus policy development for the 50:50 co-payment scheme. According to the document and literature reviews from textbooks, articles, research studies, news and other relevant information, the success of the 50:50 co-payment scheme was attributed to government communications, benefits, resources, operations, fairness, service accessibility, convenience, transparency, and technology use. The development guidelines were divided into three categories: 1. Participant rights and registration: giving all qualified citizens the rights to participate in the scheme without registration, training the registered citizens on the technology use, and developing easier-to-use applications; 2. Equality: providing registration services for people through responsible state agencies rather than registering through applications, and using an ID card to confirm the rights of buyers of goods and services; and 3. Fraud prevention: imposing punishment measures preventing corruptions from the merchants and citizens. The 50:50 co-payment scheme was a project that helped increase economic spending and produced tangible effects; nevertheless, the government should have other projects to promote the economy as well.

Summarily, this academic article, raised people's awareness and interest, as well as informed them about the benefits and importance of possessing technological abilities. Furthermore, this article aided Thailand's speedier transition to a digital society, and was valuable for policymakers to utilize as a guideline for developing policies to promote the country's economy and improving mistakes for future initiatives.

Keywords: policy; economic stimulus; 50:50 co-payment

บทนำ (Introduction)

ปลายปีพุทธศักราช 2562 เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด -19 (Covid 19) และแพร่ระบาดหนักในช่วงไตรมาสแรกของปี 2563 วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (Covid 19) ส่งผลให้ภาวะเศรษฐกิจโลกมีการชะลอตัว รวมทั้งภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทย เศรษฐกิจกับประเทศคู่ค้าลดลงนักท่องเที่ยวลดลง รัฐบาลจึงมีความจำเป็นต้องดำเนินนโยบายเพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูเศรษฐกิจ โดยการกระตุ้นและรักษาระดับการบริโภคภายในประเทศ ซึ่งต้องอาศัยประชากรในประเทศเป็นแรงขับเคลื่อนในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ รัฐบาลได้กำหนดนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจหลายโครงการ ได้แก่ 1) โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 2) โครงการชิมช้อปใช้ 3) โครงการคนละครึ่ง 4) โครงการช้อปดีมีคืน 5) โครงการเราไม่ทิ้งกัน 6) โครงการเราเที่ยวด้วยกัน 7) โครงการเราชนะ 8) โครงการ ม.33 เรารักกัน

โครงการคนละครึ่ง เป้าหมายคือ ลดภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ประชาชนเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการรายย่อย โดยเฉพาะกลุ่มหาบเร่ แผงลอย โดยรัฐบาลจะให้เงินสนับสนุนค่าอาหารเครื่องดื่ม หรือสินค้าทั่วไป ยกเว้นฉลากกินแบ่งรัฐบาล เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่ และบริการต่างๆ แก่ประชาชนผ่านระบบการชำระเงิน

อิเล็กทรอนิกส์โดยภาครัฐ (G-Wallet) บนแอปพลิเคชัน(Application) “เป่าตัง” ร้อยละ 50 ไม่เกิน 150 บาท ต่อคนต่อวัน ตลอดระยะเวลาโครงการ (วิภาดา วรณวิเศษ, 2564) โครงการคนละครึ่ง เป็นโครงการที่เสียส่วนใหญ่ให้ความนิยม นั้นเพราะสิทธิของผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการได้ในกลุ่มผู้ขาย จะต้องเป็นร้านค้าขนาดเล็กที่อยู่ตามชุมชน ตลาดนัด แผงลอย หาบเร่ เงื่อนไขข้อนี้เป็นเสมือนหัวใจหลักที่ทำให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ในแง่ความนิยม ประชาชนระดับกลางถึงล่าง สามารถเข้าถึงและใช้สิทธิได้ (อัญดา หลงหมาด และคณะ, 2564)

ดังนั้น นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ กรณีศึกษาโครงการคนละครึ่ง มีองค์ประกอบใดบ้างที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะได้เป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบายที่จะได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายอื่นๆในลักษณะที่คล้ายกันในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดนโยบายที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ อย่างเป็นรูปธรรม

เนื้อหา (Content)

นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” เป็นหนึ่งในมาตรการเยียวยาและมาตรการกระตุ้นทางเศรษฐกิจของรัฐบาลที่ได้ออกมาโดยมีเป้าหมายเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายประชาชนและเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการรายย่อย ลักษณะของโครงการคนละครึ่งเป็นการร่วมจ่าย (Co-payment) กลุ่มเป้าหมายของโครงการจึงเป็นผู้ที่พอจะมีรายได้เพื่อมาร่วมจ่ายกับรัฐ ซึ่งเป็นการสร้างอุปสงค์ที่แท้จริงและเป็นการกระตุ้นการจับจ่ายใช้สอยภายในประเทศ บรรเทาภาระค่าใช้จ่ายให้ประชาชน ส่งผลให้ผู้ประกอบการรายย่อยรวมถึงผู้ผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและช่วยเพิ่มสภาพคล่องทางการเงิน เป็นการสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โครงการคนละครึ่ง มีรายละเอียดดังนี้ โครงการคนละครึ่งในระยะที่ 1 แจกเงิน 3,000 บาทต่อคนตลอดระยะเวลาโครงการให้ประชาชนทั่วไป จำนวน 10 ล้านคน แต่ภาครัฐจะร่วมจ่ายร้อยละ 50 แต่ไม่เกิน 150 บาทต่อคนต่อวัน เพื่อซื้ออาหาร เครื่องดื่มและสินค้าทั่วไป (ยกเว้นลอตเตอรี่ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์) กับร้านค้าที่ลงทะเบียนร่วมโครงการเท่านั้น ไม่รวมร้านสะดวกซื้อที่เป็นแฟรนไชส์ (Franchise) วงเงินรวม 30,000 ล้านบาท ซึ่งการร่วมจ่ายคนละครึ่งนี้จะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน และจะช่วยเติมกำลังการซื้อของประชาชน เพื่อให้มีการใช้จ่ายหมุนเวียนไปถึงผู้ประกอบการรายย่อยได้อย่างต่อเนื่องเป็นเงิน 60,000 ล้านบาท โดยผู้ได้รับสิทธิจะได้รับเงินผ่าน g-Wallet แอปพลิเคชัน(Application) “เป่าตัง” (เอกภาพ คงมาลัย และคณะ, 2565: 65-79) เฟสแรก มีประชาชนทยอยลงทะเบียนใช้สิทธิจนครบเต็มจำนวน หลังจากที่มีการทวงการคลังเปิดให้ประชาชนใช้จ่ายมาตั้งแต่วันที่ 23 ตุลาคมที่ผ่านมาจนถึงวันที่ 11 ธันวาคม 2563 มียอดใช้จ่ายรวมกว่า 42,044 ล้านบาท และมีร้านค้าเข้าร่วมโครงการกว่า 968,000 ร้านค้า และพบว่า “โครงการคนละครึ่ง” ได้รับความนิยมเข้าร่วมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.18 ความนิยมและกระแสนี้ตัวจากผู้ประกอบการขนาดเล็กและผู้บริโภค ส่งผลให้กระทรวงการคลังประกาศเปิดโครงการคนละครึ่งเฟสสอง ในวันที่ 16 ธันวาคม 2563 อีก 5 ล้านสิทธิซึ่งจะได้วงเงินใช้จ่าย 3,500 บาทต่อคนต่อวัน ตลอดระยะเวลา 3 เดือน เริ่มตั้งแต่ 1 มกราคม ถึง 31 มีนาคม 2564 ขณะที่ผู้ได้สิทธิในเฟสแรกจะได้วงเงินเพิ่ม 500 บาทเท่ากับโครงการเฟสสอง ซึ่งหากพบว่ามีทุจริต การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะขึ้นแบล็คลิสต์ (Blacklist) และตัดสิทธิไม่ให้ผู้ประกอบการเหล่านี้เข้าร่วมมาตรการรัฐทั้งหมดทุกโครงการในอนาคต และเรียกเงินคืนให้รัฐ พร้อมทั้งดำเนินคดีด้านกฎหมายทั้งทางแพ่งและอาญา และลงโทษขั้นสูงสุดเนื่องจากถือเป็นการทุจริตเงินรัฐ (ผู้จัดการ, 2563) จากประสิทธิผลการให้บริการ “โครงการคนละครึ่ง” ของ

ภาครัฐได้รับการตอบรับจากประชาชนจำนวนมากรัฐบาลจึงได้กำหนด โครงการคนละครึ่งเฟสสาม ทางกระทรวงการคลังได้มีการแบ่งรอบการโอนเงินให้ประชาชนที่ได้รับสิทธิ จำนวน 3,000 บาท เป็น 2 รอบ ซึ่งการโอนเงินก็ยังคงโอนเข้าแอปพลิเคชัน(Application) “เป๋าตัง” และให้ผู้มีสิทธิใช้จ่ายผ่านแอปพลิเคชันตามเดิม โดยมีรายละเอียดการโอน ดังนี้ งวดแรกมีการโอนเงินเข้าแอปพลิเคชันเป๋าตังไปแล้ว เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2564 จำนวน 1,500 บาท และจะโอนเงินเพิ่มเติม 1,500 บาท ในวันที่ 1 ตุลาคม 2564 รวมทั้งสิ้น 3,000 บาท ประชาชนที่ลงทะเบียนหลังวันที่ 1 ตุลาคม 2564 จะได้รับเงิน ณ วันที่ลงทะเบียนและยืนยันตัวแล้วทันที 3,000 บาท สำหรับระยะเวลาโครงการคนละครึ่งเฟส 3 ผู้มีสิทธิสามารถใช้จ่ายได้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2564 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2564 แต่หนึ่งความพิเศษของคนละครึ่งเฟส 3 คือ ผู้มีสิทธิที่ยังมีเงินคงเหลือจากงวดแรก สามารถนำเงินมาทาบกับเงินรอบ 2 เพื่อใช้จ่ายจนถึงสิ้นปีได้ โดยไม่ถูกตัด (โปรโมชัน ออนไลน์, 2565) โครงการคนละครึ่งเฟส 4 ผู้มีสิทธิทั้งหมด 29,000,000 สิทธิ ให้ประชาชนทั่วไปลงทะเบียน "คนละครึ่งเฟส 4" เพื่อรับสิทธิ์ร่วมจ่าย 1,200 บาท ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2565 รัฐบาลช่วยสนับสนุนวงเงินค่าอาหาร เครื่องดื่ม สินค้าทั่วไป บริการนวดสปา ทำผม ทำเล็บ และบริการขนส่งสาธารณะ ยกเว้นสลากกินแบ่ง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาสูบ และสินค้าหรือบริการ ที่กระทรวงการคลังกำหนดจากภาครัฐในอัตราร้อยละ 50 ทั้งนี้ไม่เกิน 150 บาทต่อคนต่อวันและไม่เกิน 1,200 บาทต่อคน ตลอดระยะเวลาโครงการตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2565 - 30 เมษายน 2565 (ไทยรัฐออนไลน์, 2565) โครงการคนละครึ่งเฟส 5 ผู้มีสิทธิทั้งหมด 26,500,000 สิทธิ ระยะเวลาใช้จ่ายโครงการ 1 กันยายน 2565 - 31 ตุลาคม 2565 เพื่อกระตุ้นการจับจ่ายใช้สอยภายในประเทศ บรรเทาภาระค่าใช้จ่ายให้ประชาชน และช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้ร้านค้ารายย่อย เป็นการสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศในองค์กรรวม สิทธิรัฐช่วย 50% ไม่เกินวันละ 150 บาท หรือสูงสุดไม่เกิน 800 บาท ตลอดโครงการ ผู้ที่เคยใช้สิทธิ คนละครึ่งเฟส 4 สามารถกดยืนยันสิทธิวันที่ 19 สิงหาคม 2565 เวลา 06.00 น.เป็นต้นไป และเริ่มใช้จ่ายได้ตั้งแต่ 1 กันยายน 2565 - 31 ตุลาคม 2565 ผู้ที่ไม่เคยใช้สิทธิ คนละครึ่งเฟส 4 เริ่มลงทะเบียน คนละครึ่งเฟส 5 วันที่ 19 สิงหาคม 2565 ตั้งแต่เวลา 06.00 น. เป็นต้นไป และเริ่มใช้จ่ายได้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2565 - 31 ตุลาคม 2565 เพื่อรักษาสิทธิในโครงการคนละครึ่ง เฟส 5 ประชาชนผู้ที่เคยใช้สิทธิคนละครึ่งเฟส 4 ต้องใช้จ่ายครั้งแรกภายในวันที่ 14 กันยายน 2565 เวลา 22.59 น. (คนละครึ่ง, 2565: ออนไลน์)

สรุป การดำเนินโครงการคนละครึ่ง ตั้งแต่ เฟส 1 ถึง เฟส 5 ใช้เงินไปแล้วถึง 234,500 ล้านบาท เพื่อช่วยเหลือค่าครองชีพประชาชนในช่วงโควิด-19 และเป็นการกระตุ้นการใช้จ่ายในประเทศ จนมาถึงล่าสุดช่วยแบ่งเบาค่าครองชีพจากราคาสินค้าปรับเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน (เดลินิวส์ ออนไลน์, 2565) สามารถดูรายละเอียดแต่ละเฟสได้ ดังนี้ โครงการคนละครึ่งเฟส 1 ใช้กรอบวงเงิน 30,000 ล้านบาท เปิดให้ประชาชนเข้ามาลงทะเบียนรับสิทธิ 10 ล้านคน รับเงิน 3,000 บาท เริ่มเดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2563 โครงการคนละครึ่งเฟส 2 ใช้กรอบวงเงิน 22,500 ล้านบาท รับสิทธิ 15 ล้านคน โดยแบ่งเป็นกลุ่มเดิมจากคนละครึ่ง เฟสแรก รับเงิน 500 บาท และเปิดลงทะเบียนสำหรับประชาชนรายใหม่ที่ยังไม่เคยเข้าร่วมโครงการอีก 5 ล้านคน รับเงิน 3,500 บาท เริ่มเดือน มกราคม-มีนาคม 2564 โครงการคนละครึ่งเฟส 3 ใช้กรอบวงเงิน 93,000 ล้านบาท รับสิทธิ 31 ล้านคน รับเงิน 3,000 บาท เริ่มเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2564 หลังจากนั้นเดือน พฤศจิกายน 2564 คณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้อนุมัติวงเงินเพิ่มเติมให้อีก 1,500 บาท เริ่มเดือน พฤศจิกายน-ธันวาคม 2564 กรอบวงเงินรวม 42,000 ล้านบาท ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย 28 ล้านคน โครงการคนละครึ่งเฟส 4 ใช้กรอบวงเงิน 34,800 ล้านบาท รับสิทธิ 29 ล้านคน รับเงิน 1,200 บาท เริ่มเดือน กุมภาพันธ์-เมษายน 2565 โครงการคนละครึ่งเฟส 5 ใช้กรอบวงเงิน 21,200 ล้านบาท จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่รับสิทธิ

26.5 ล้านคน มีการจ่ายเงิน 1 รอบ รวมคนละ 800 บาทต่อคน สามารถเริ่มใช้ได้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน-31 ตุลาคม 2565 ปัจจุบันโครงการคนละครึ่ง เฟส 1-5 รัฐบาลอนุมัติพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดระลอกใหม่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวม 2 ฉบับ กรอวงเงิน 1.5 ล้านล้านบาท เป็นเงินทั้งสิ้น 234,500 ล้านบาท เพื่อช่วยเหลือค่าครองชีพประชาชนในช่วงโควิด-19 และเป็นการกระตุ้นการใช้จ่ายในประเทศ จนมาถึงล่าสุดช่วยแบ่งเบาค่าครองชีพจากราคาสินค้าปรับเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน

มาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ หลายประเทศเริ่มเดินหน้าให้ประชาชนกลับมาใช้ชีวิตปกติเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของเศรษฐกิจ จึงมีการกำหนดทิศทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจเพื่อให้ยังแข่งขันได้ในบริบทของโลกใหม่ และฟื้นฟูศักยภาพในการเติบโตของเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน เพื่อเยียวยาผลกระทบจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัส Covid -19 ในช่วงที่ผ่านมา หลายประเทศตระหนักถึงความสำคัญของการเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจ และเริ่มดำเนินการแม้การระบาดยังไม่สิ้นสุดลง ไม่ว่าจะเป็น ประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีน สำหรับสหรัฐอเมริกา ดำเนินมาตรการเยียวยาและฟื้นฟูเศรษฐกิจควบคู่กันในแผนเดียว คือ "Build Back Better" ซึ่งถือว่าเป็นแผนกระตุ้นเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่และอายุยาวที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศ คือกว่า 6 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (ราว 28% ของ GDP) เพื่อเยียวยารายได้ของแรงงานในระยะสั้น และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของเศรษฐกิจในช่วง 8-10 ปีข้างหน้า สหภาพยุโรป ดำเนินมาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยยึดแนวทางใกล้เคียงกับสหรัฐฯ แต่ทำในลักษณะการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือธุรกิจท่องเที่ยวแบบเฉพาะเจาะจง และฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยรวม โดยในส่วนแรก มีการจัดตั้ง National Tourism Fund ด้วยวงเงิน 2 พันล้านยูโร เพื่อเข้าซื้อโรงแรมหรือหุ้นของธุรกิจโรงแรม โดยให้ผู้ประกอบการธุรกิจยังสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้และอาจให้สิทธิ์ผู้ประกอบการธุรกิจซื้อกลับได้ภายในระยะเวลาหนึ่ง ประเทศญี่ปุ่นได้ดำเนินมาตรการตามแนวทาง Five Pillars ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การเยียวยาไปจนถึงการฟื้นฟู และการลดความเสี่ยงในห่วงโซ่การผลิตของภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของประเทศ โดยแนวทาง Five Pillars แบ่งเป็นแนวทางรับมือกับโรคระบาด (Pillar 1 - 2) และพัฒนาเศรษฐกิจ (Pillar 3 - 5) ประเทศจีนนั้นไม่ได้มีการปรับมาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจเพื่อรับมือกับผลกระทบของโควิด 19 เป็นการเฉพาะ ส่วนหนึ่งอาจเพราะสามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็ว จึงไม่เกิดผลกระทบที่ต้องได้รับการเยียวยาเร่งด่วน กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศเกาหลีใต้ มีแผน "The Korean New Deal" เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาและฟื้นฟูเศรษฐกิจจากโครงสร้างที่เปลี่ยนแปลงไปหลังโควิด 19 โดยเน้นสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานสำหรับเศรษฐกิจดิจิทัลและสิ่งแวดล้อม และประเทศฟิลิปปินส์ที่ได้มีการออกกฎหมาย Corporate Recovery and Tax Incentives for Enterprises Act โดยมุ่งเน้นการปฏิรูปเศรษฐกิจและระบบภาษี เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มในระดับสูง อุตสาหกรรมบุกเบิกใหม่ และการสนับสนุนการลงทุนในชนบท (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจในต่างประเทศ ที่สอดคล้องกับนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” ของประเทศไทย ดังตารางที่ 1

ประเทศ	มาตรการ
สหรัฐ	Build Back Better American Rescue Plan (ARP) American Job Plan (AJP) American Families Plan (AFP)

ประเทศ	มาตรการ
สหภาพยุโรป	กองทุนฟื้นฟูเศรษฐกิจ (EU Recovery Fund)
ญี่ปุ่น	แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจ Five Pillars Pillar 1-2 แนวทางรับมือกับโรคระบาด Pillar 3 ฟื้นฟูกิจกรรมทางเศรษฐกิจ Pillar 4 เสริมสร้างโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความยืดหยุ่น Pillar 5 เตรียมพร้อมสู่การเปลี่ยนแปลงในอนาคต
จีน	นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจต่อเนื่องจากช่วงก่อนหน้า
เกาหลีใต้	The Korean New Deal
ฟิลิปปินส์	Corporate Recovery and Tax Incentives for Enterprises Act (CREATE Act)
ไทย	มาตรการเยียวยา และมาตรการกระตุ้นทางเศรษฐกิจ นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง”

หลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทุกประเทศต่างก็มีทิศทางเดียวกันในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศที่กำลังพัฒนา เพราะการพัฒนาประเทศส่วนหนึ่งต้องขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจ สำหรับประเทศไทย แม้มีนโยบายเน้นไปที่การเยียวยารายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น แต่ก็ทำให้เม็ดเงินหมุนเวียนภายในประเทศ และเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนออกมาจับจ่ายใช้สอยได้เร็วขึ้น และมากขึ้น

การศึกษาค้นคว้าจาก หนังสือ บทความ งานวิจัย ข่าวสารที่เกี่ยวข้อง เรื่องนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ กรณีศึกษาโครงการคนละครึ่ง มีองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะได้เป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบายที่จะได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายอื่นๆในลักษณะที่คล้ายกันในอนาคต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดนโยบายที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ อย่างเป็นรูปธรรม ความสำเร็จของโครงการเกิดจาก 1.ด้านการสื่อสารของรัฐบาล ประชาชนได้ศึกษานโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” ก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ได้ทราบถึงเงื่อนไขการใช้สิทธิของประชาชน ระยะเวลาการสมัคร และการใช้งานแอปพลิเคชัน (Application) คุณสมบัติของการเข้าร่วมโครงการ เช่น ผู้เข้าร่วมโครงการคนละครึ่งเฟส 5 จะต้องไม่เป็นผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ไม่เป็นผู้ได้รับสิทธิโครงการเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ (ผ่านบัตรประชาชน) 2. ด้านผลประโยชน์ ประชาชนทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” ในส่วนของประชาชนผู้ใช้บริการ ประชาชนจะเลือกใช้บริการร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง มากกว่าร้านค้าที่ไม่เข้าร่วมโครงการ ในส่วนของประชาชนผู้ให้บริการร้านค้าปลีก ผู้ประกอบการรายย่อย หาบเร่ แผงลอย ที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มมากขึ้น 3.ด้านทรัพยากร นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” ถึงแม้จะเกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมอยู่บ้างแต่ก็สร้างประโยชน์และคุณค่าให้กับประชาชนได้หลายล้านคน เป็นนโยบายที่ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากนโยบายที่แท้จริง นโยบายถูกกำหนดขึ้นและนำมาปฏิบัติเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน 4. ด้านการปฏิบัติ นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” ก่อให้เกิดความสะดวกในการชำระค่าสินค้าและบริการ โดยผ่านแอปพลิเคชัน

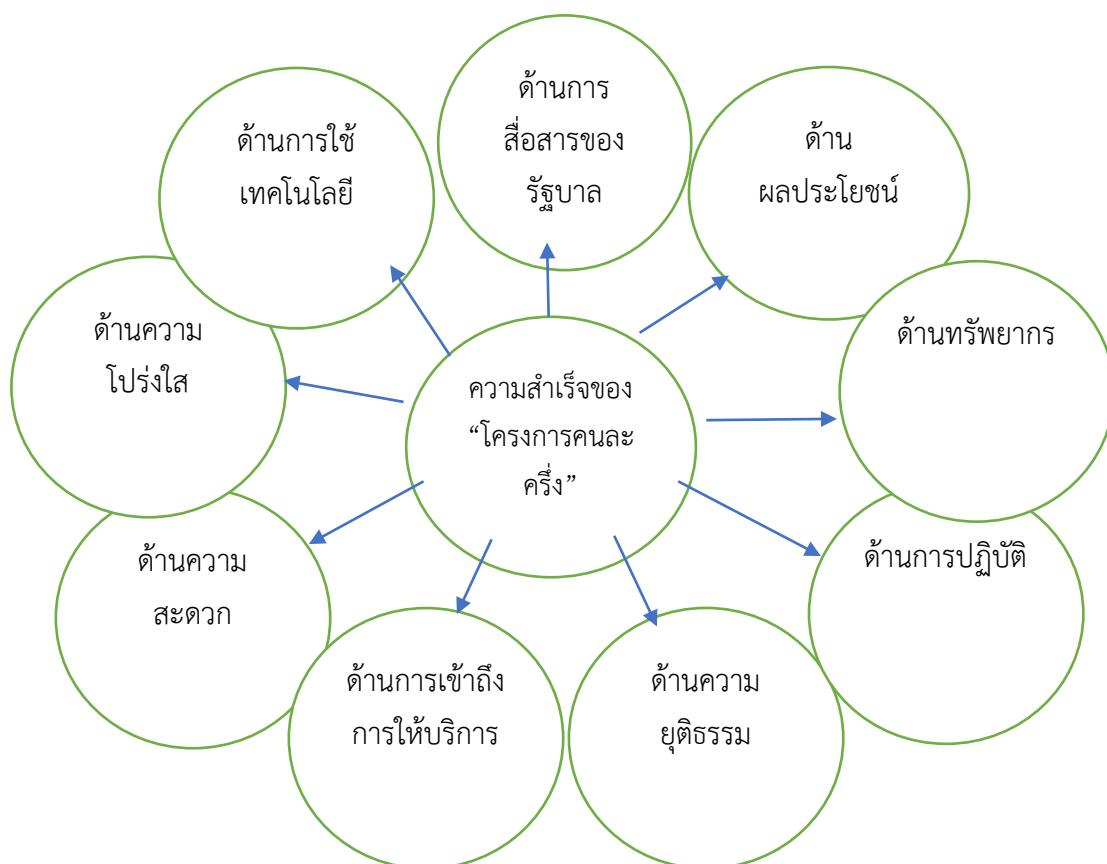
“เป่าตัง” ประชาชนต้องโอนเงินเข้าแอปพลิเคชัน ซึ่งเหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 (Covid-19) ที่ลดการสัมผัสทางธนบัตร และใช้ช่องทางเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์แทน 5. ด้านความยุติธรรม นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมในด้านความยุติธรรมของนโยบาย จ่ายค่าสินค้าและบริการให้กับประชาชนที่ลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการฯ ในวงเงินปริมาณที่เท่าๆกัน ไม่ว่าจะเป็นรายเก่า หรือรายใหม่ มีการกำหนดระยะเวลาการใช้สิทธิตามวัน เวลา ที่กำหนดอย่างชัดเจน 6. ด้านการเข้าถึงการให้บริการ นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” เหมาะสมสำหรับประชาชนที่มีสมาร์ทโฟน สามารถเข้าร่วมโครงการได้ โดยโหลดแอปพลิเคชันเป่าตังค์ สมัครเข้าร่วมโครงการและทำตามเงื่อนไขที่กำหนด 7. ด้านความสะดวก นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” เป็นโครงการที่ให้ความสะดวกในการให้บริการประชาชน โดยประชาชนที่ต้องการซื้อสินค้าและบริการ เติมน้ำมันเข้าแอปพลิเคชันเป่าตังค์ สแกนจ่ายสินค้าและบริการ กับร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการได้ 8. ด้านความโปร่งใส นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” ให้บริการกับประชาชนทุกเพศ วัย ที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด แต่ก็มีข้อจำกัดอยู่ว่า ผู้ที่จะได้รับบริการจากนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” จะต้องเป็นประชาชนที่เข้าถึงเทคโนโลยีใช้สมาร์ทโฟน ถึงจะรับบริการได้ 9. การใช้เทคโนโลยี นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” เป็นนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 (Covid-19) ส่งเสริมให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ได้ใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมในยุคสมัยที่ไร้เงินสดได้เร็วขึ้น

แนวทางการพัฒนา นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” รัฐบาลให้ประชาชนที่มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่รัฐบาลกำหนด จำกัดจำนวนสิทธิของผู้เข้าร่วมโครงการ และลงทะเบียนผ่านแอปพลิเคชัน (Application) ตามวัน เวลาที่กำหนดส่งผลให้ประชาชนที่ไม่มีสมาร์ทโฟนไม่สามารถลงทะเบียนได้ แนวทางการพัฒนา 1. ให้สิทธิแก่ประชาชนทุกคนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนได้เข้าร่วมโครงการโดยไม่ต้องลงทะเบียน 2. ให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีกับประชาชนที่ลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการ 3. พัฒนาแอปพลิเคชันให้ใช้งานง่าย เพื่อให้เกิดความเสมอภาคกันสำหรับประชาชนที่ไม่มีสมาร์ทโฟน แนวทางการพัฒนา 1. ให้บริการประชาชนในการลงทะเบียนผ่านหน่วยงานที่รับผิดชอบแทนการลงทะเบียนผ่านแอปพลิเคชัน 2. ใช้บัตรประชาชนในการยืนยันสิทธิของผู้ซื้อสินค้าและบริการ เพื่อป้องกันการทุจริตรัฐบาลต้องกำหนดให้มีมาตรการลงโทษสำหรับร้านค้า ประชาชน ที่มีการทุจริต

โครงการคนละครึ่งเป็นโครงการที่ได้รับความนิยมจากประชาชนเนื่องจากเป็นโครงการที่เพิ่มกำลังซื้อ ลดค่าใช้จ่าย ลดภาระของประชาชน และส่งผลให้ผู้ประกอบการรายย่อย ร้านค้าปลีก หาบเร่ แผงลอย รวมไปถึงผู้ผลิตมีรายได้เพิ่มขึ้น เม็ดเงินหมุนเวียนในเศรษฐกิจฐานรากทั้งยังกระตุ้นเศรษฐกิจให้ฟื้นตัวได้เร็วขึ้น

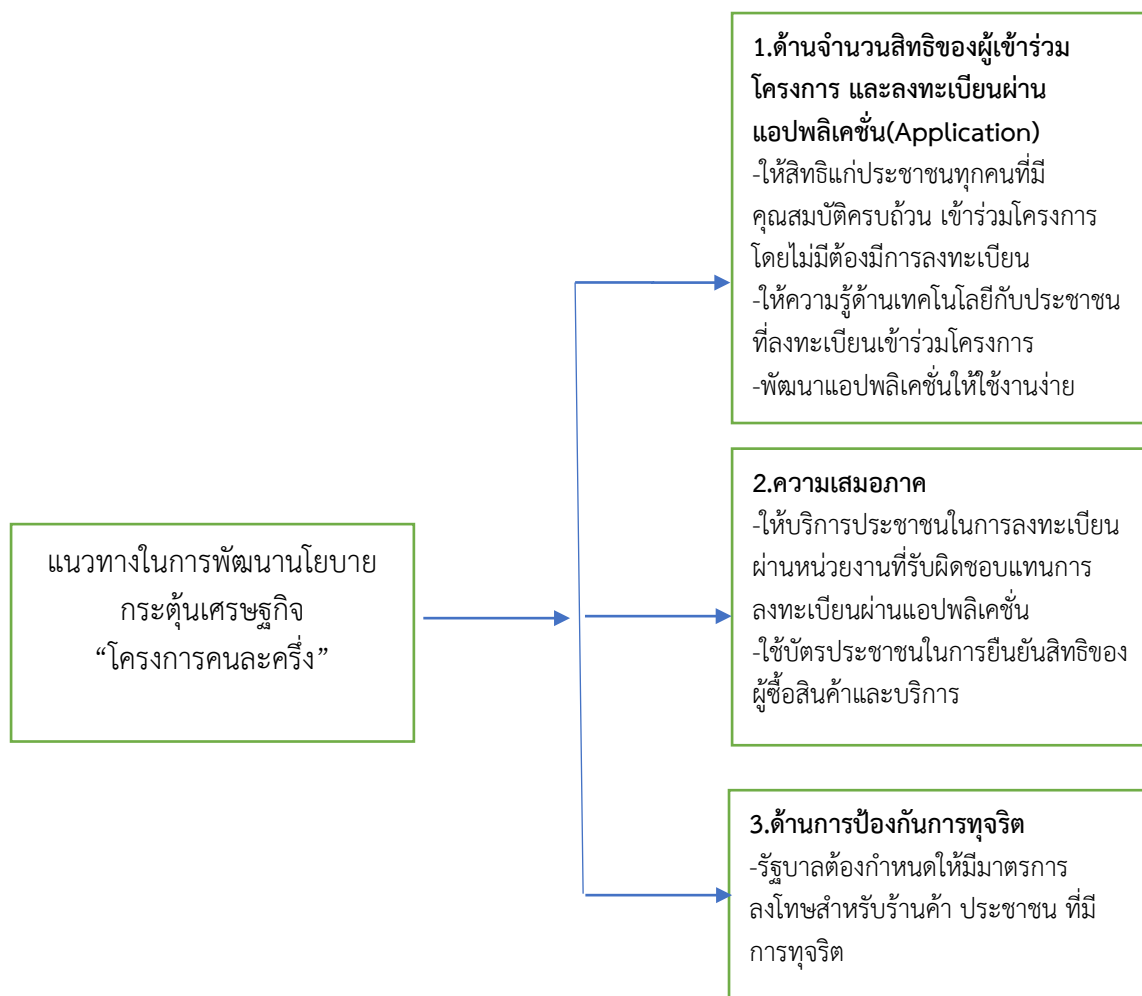
บทสรุป (Conclusion)

จากการศึกษา ค้นคว้าจาก หนังสือ บทความ งานวิจัย ข่าวสารที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบว่าความสำเร็จของนโยบายคนละครึ่งเกิดจาก ด้านการสื่อสารของรัฐบาล ด้านผลประโยชน์ ด้านทรัพยากร ด้านการปฏิบัติงาน ด้านความยุติธรรม ด้านการเข้าถึงการให้บริการ ด้านความสะดวก ด้านความโปร่งใส และด้านการใช้เทคโนโลยี ผู้เขียนขอสรุปเป็นแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 ความสำเร็จของโครงการคนละครึ่ง

แนวทางการพัฒนา นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านจำนวนสิทธิของผู้เข้าร่วมโครงการ และการลงทะเบียนผ่านแอปพลิเคชัน(Application) แนวทางการพัฒนา ให้สิทธิแก่ประชาชนทุกคนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนได้เข้าร่วมโครงการโดยไม่ต้องลงทะเบียน ให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีกับประชาชนที่ลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการ และพัฒนาแอปพลิเคชันให้ใช้งานง่ายขึ้น 2.ด้านความเสมอภาค แนวทางการพัฒนา รัฐบาลควรให้บริการประชาชนในการลงทะเบียนผ่านหน่วยงานที่รับผิดชอบแทนการลงทะเบียนผ่านแอปพลิเคชัน และใช้บัตรประชาชนในการยืนยันสิทธิของผู้ซื้อสินค้าและบริการ 3.ด้านการป้องกันการทุจริต แนวทางการพัฒนา รัฐบาลต้องกำหนดให้มีมาตรการลงโทษสำหรับร้านค้า ประชาชน ที่มีการทุจริต ผู้เขียนขอสรุปเป็นแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แนวทางในการพัฒนา “โครงการคนละครึ่ง”

ผลกระทบของนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง”

ผลกระทบเชิงบวก

1. ทำให้เกิดการบริโภคทันที เพราะมีระยะเวลากำหนด ทำให้เศรษฐกิจฟื้นตัว เงินหมุนเวียนภายในประเทศ ซึ่งแตกต่างจากเงินที่เติมผ่านบัตรเครดิตการแห่งรัฐ
2. เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ร้านค้าขนาดเล็ก แผงลอย โชห่วย เพราะบริษัท ห้างร้าน ขนาดใหญ่ไม่สามารถลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการได้
3. การที่รัฐอุดหนุนค่าใช้จ่าย “ครึ่งหนึ่ง” เท่ากับเติมเงินเข้ากระเป๋าผู้ซื้อและผู้ขายในเวลาเดียวกัน ทำให้ประชาชนมีกำลังซื้อสินค้า และบริการมากขึ้น ช่วยลดภาระของประชาชนได้
4. ประชาชนได้เพิ่มทักษะในการใช้เทคโนโลยี เป็นนวัตกรรมการค้าขายที่แปลกใหม่ขึ้น
5. เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 โครงการคนละครึ่ง ช่วยลดการสัมผัส การซื้อ การขายโดยไม่ใช้เงินสด จากผู้ซื้อหรือผู้รับบริการ กับผู้ขายหรือผู้ให้บริการได้
6. มีความโปร่งใส ลดการทุจริต ตัดปัญหาการโกงเงินของระบบราชการ และส่งเงินถึงประชาชนร้านค้ารายย่อยได้โดยตรง

ผลกระทบเชิงลบ

1. การจำกัดสิทธิของประชาชน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมผู้กำหนดนโยบาย ควรให้สิทธิแก่ประชาชนทุกคนที่มีคุณสมบัติครบถ้วน เข้าร่วมโครงการโดยไม่ต้องมีการลงทะเบียน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม
2. ผู้สูงอายุหรือคนรุ่นเก่าที่ไม่มีมือถือสมาร์ทโฟน และที่ไม่ได้รับสวัสดิการบัตรคนจน สวัสดิการอื่นๆ จะไม่สามารถเข้าถึงโครงการนี้ได้
3. ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีและมีสมาร์ทโฟน และบางพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร สัญญาณอินเทอร์เน็ตเข้าไม่ถึง
4. โครงการคนละครึ่ง ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ครอบคลุมทั้งหมด คือ ไม่สามารถใช้เติมน้ำมัน เติมแก๊ส หรือชำระค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปาได้และเด็กต่ำกว่า 18 ปี ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์โครงการนี้

องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge)

1. นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “โครงการคนละครึ่ง” เป็นโครงการที่เสียส่วนใหญ่ให้ความนิยม และมีผลดีจากการดำเนินนโยบายมากกว่าผลเสีย จนทำให้รัฐบาลมีการปรับปรุงนโยบาย และดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน จากโครงการคนละครึ่ง เฟสที่ 1 ในเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2563 และเฟสที่ 2 ในเดือนมกราคม-มีนาคม 2564 มียอดใช้จ่ายในประเทศสูงถึง 1 แสนล้านบาท ทำให้ต่อมาในเดือน มิถุนายน 2564 รัฐบาลมีมติอนุมัติโครงการคนละครึ่ง เฟส 3 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2564, เฟส 4 ในเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน 2565 จนมาสู่เฟสที่ 5 ในเดือนกันยายน-ตุลาคม 2565 โครงการคนละครึ่งบรรลุตามวัตถุประสงค์ สามารถลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน และเป็นการสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ
2. เป็นโครงการที่กระตุ้นการใช้จ่ายทางเศรษฐกิจได้ผลเป็นรูปธรรม ในระยะเวลาสั้นๆ และเฉพาะกลุ่มรัฐบาลควรมีโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจด้านอื่นๆ ด้วย เช่น ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม การจ้างงาน เป็นต้น
3. ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม หากมีโครงการลักษณะนี้อีกในอนาคต ผู้กำหนดนโยบาย ควรให้สิทธิแก่ประชาชนทุกคนที่มีคุณสมบัติครบถ้วน เข้าร่วมโครงการโดยไม่ต้องมีการลงทะเบียน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม เนื่องจากบริบททางด้านพื้นที่ของประชาชนแตกต่างกัน บางพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร สัญญาณอินเทอร์เน็ตเข้าไม่ถึง หากมองกลับกันวัตถุประสงค์ของโครงการคนละครึ่งเป็นโครงการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้ฟื้นตัว จึงมีโครงการสำหรับผู้ที่มีความพร้อมได้ลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการ เพื่อกระตุ้นส่งเสริมให้ประชาชนออกมาจับจ่ายใช้สอยหลังจากสถานการณ์โควิด-19
4. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายการจ่ายเงินในรูปแบบอื่น มากกว่าการจ่ายเงินผ่านแอปพลิเคชัน เนื่องจากยังมีประชาชนจำนวนมากที่ไม่มีสมาร์ทโฟน และใช้เทคโนโลยีไม่เป็น ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการในลักษณะนี้ได้
5. ประชาชนได้เห็นประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยี ทำให้ประชาชนเริ่มใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันมากขึ้น มีทักษะการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ส่งผลให้สังคมไทยเข้าสู่การเป็นสังคมดิจิทัล (Digital Society) ได้เร็วขึ้น

6. รัฐบาลควรมีมาตรการสำหรับ ผู้ประกอบการ และประชาชน ที่มีการทุจริต ดัดจริตไม่ให้ผู้ประกอบการ และประชาชน เหล่านั้น เข้าร่วมทุกโครงการของรัฐในอนาคต และเรียกเงินคืนพร้อมทั้งดำเนินคดีตามกฎหมาย

เอกสารอ้างอิง (References)

- คนละครึ่ง. (2565). **คนละครึ่งเฟส 5**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.คนละครึ่ง.com สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2565.
- เดลินิวส์ ออนไลน์. (2565). **คนละครึ่งรวมทุกเฟส**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.dailynews.co.th/news/1294126/?fbclid=IwAR3HNDYgAgDVkLc6Jjwzp48wTmSIKn2Brz6cAkvKv0qJod2vWvG0I2pNisQ> สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2565.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2565). **คนละครึ่งเฟส 4**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.thairath.co.th/business/economics/2311952?fbclid=IwAR3TyOPZnk1z_Wf0plXqXLXstReAgWI5h4n2Hc0lxn8m6Nfl0sAy3ew9PZ8 สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2565.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). **จากเหี่ยวหายสู่ฟื้นฟู..มาตรการรับมือวิกฤตโควิด 19 ในต่างประเทศ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.bot.or.th/broadcast/BOTMagazine/2564/BOT3_64/index.html#page=50 สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2565.
- โปรโมชั่น ออนไลน์. (2565). **คนละครึ่งเฟส 3**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://promotions.co.th/breakingnews/khonlakhung-phase-3-when-can-i-use-it.html> สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2565.
- ผู้จัดการ. (2563). **คนละครึ่ง โครงการจากรัฐ กระตุ้นเศรษฐกิจถึงฐานราก** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://gotomanager.com/content/112086/> สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2565.
- วิกานดา วรรณวิเศษ. (2564) .**มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ : โครงการคนละครึ่ง**. กลุ่มงานวิจัยและข้อมูลสำนักวิชาการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://online.fliphtml5.com/pyepm/akuf/>. สืบค้นเมื่อ 27 ตุลาคม 2565.
- อัญดา หลงหมาด และคณะ. (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนโยบายโครงการคนละครึ่งของประชาชนชาวไทยในภาคใต้**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เอกภาพ คงมาลัย และคณะ. (2565). **ความคาดหวังของผู้ใช้บริการโครงการคนละครึ่งผ่านแอปพลิเคชัน เป๋าตัง**.วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ. 7(1): 65-79.

